

Biroul permanent al Senatului
Nr. 454 / 19.9.2019

Parlamentul României
Senat

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL
Inregistrat nr. 4969
Data 27.09.2019

Către : BIROUL PERMANENT AL SENATULUI

În temeiul art. 92 din Regulamentul Senatului și al art. 74 alin. (4) din Constituția României, republicată, vă înaintăm spre dezbateră și aprobare **Lege privind protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit**, însoțită de expunerea de motive. Solicit dezbateră în procedură de urgență.

Inițiator

Senator Daniel Cătălin ZAMFIR

EXPUNERE DE MOTIVE

1. *Riscul valutar* este o consecință imediată a creditului în valută, care transformă relativ facil acest act juridic creator de datorie într-un produs financiar sau serviciu riscant (periculos). Deși pare a fi natural¹, adică presupus de însăși formula contractuală aleasă de consumator (care îi permite acestuia să se împrumute mai ieftin, adică la dobanzi și cu costuri mai mici decât cele practicate la creditele în euro sau în moneda națională, în schimbul unei alegeri conștiente a riscului de variație a cursului), în realitate, riscul valutar înseamnă un pericol real pentru consumatorul obișnuit întrucât, dincolo de oscilațiile relativ normale ale cursului valutar, există întotdeauna un risc supra-adăugat² de hiper-valorizare a monedei de plată. Acest pericol este inherent perioadelor de criză sau de turbulențe ale pieței, când cei ce dețin lichidități se „refugiază” în depozite în moneda respectivă, pentru a se apăra de riscul de erodare a valorii reale a lichidităților (*safe haven*), ceea ce îi conferă un grad foarte ridicat de *imprevizibilitate*. De aceea, pentru a evita riscul de pierdere, cauzată atât consumatorului, cât și creditorului financiar, acesta din urmă are obligația de avertizare și de consiliere a consumatorului asupra riscului valutar.

Departă de a fi o sarcină excesivă impusă creditorului, această obligație este o modalitate de auto-protecție a creditorului față de supra-îndatorarea sau insolvabilitatea debitorului, care poate interveni oricând în urmarea unei hiper-valorizări a monedei de plată. Atunci când creditul de retail în moneda străină se caracterizează prin suportarea variației cursului de schimb valutar exclusiv de către împrumutat, acesta având reprezentarea unui curs de schimb foarte stabil la momentul acordării creditului (în realitate acest curs fiind stabil doar din perspectiva creditorului, pentru debitor operând, în perioade de criza, o hiper-valorizare), riscul de supra-îndatorare și ruină a debitorului au grave repercursiuni *asupra creditorului*, care nu își va mai putea realiza creanța integral și, eventual, va fi nevoit să vândă restul creanței rămasă neacoperită după vânzarea imobilului ipotecat, către colecători de creanțe, la prețuri derizorii. Împrumutatul beneficiază, aparent, de o dobândă micșorată pe durata primilor ani de rambursare a creditului în valută, în contrapartida unui risc reportat asupra anuităților sau a ratelor ulterioare (viitoare) dar, în primul rând, costurile acestui credit sunt egale sau chiar mai mari decât produse similare în moneda națională și, în al doilea rând, hiper-valorizarea monedei

¹ Conform hotărârii CJUE din speta Andriciuc (C – 186/16), dacă riscul valutar asumat de consumator este o contra-prestație pentru un cost mai redus al creditului, clauza de risc valutar face parte din obiectul principal al contractului și, deci, nu poate fi supusă analizei caracterului abuziv, cu condiția ca aceasta clauza de asumare a riscului valutar să fie exprimată într-un limbaj clar și (usor) inteligibil.

² Acest risc supra-adăugat al hiper-valorizării a fost explicat de Curtea Constituțională, prin decizia CCR nr.623/2016.

de plată, în legatura cu care debitorul nu a fost avertizat, majorează la cote insuportabile volumul de plăți lunare în moneda națională, ceea ce determină treptat, dar sigur, ruina debitorului. Multiplicat cu numere ce reprezintă rata de neperformanță a portofoliului de credite ale creditorului financiar, acest risc individual de neplată devine un risc major de insolvabilitate sau chiar de colaps al creditorului financiar însuși.

Prin lege urmează a se stabili, ca modalitate de protecție a consumatorului contra riscului de hiper-valorizare a monedei de plată, regula imperativă conform căreia obligația de plată a datoriei generate de actul juridic al creditării în valută este stabilizată la cursul de schimb din data perfectării contractului, la care se poate adăuga o variație de maxim 20% față de acest curs. În urmarea avertizării asupra riscului de hiper-valorizare, obligație care incumbă creditorului financiar, consumatorul va putea cere conversia în moneda națională sau într-o monedă străină, cu condiția ca, în acest caz, consumatorul să fie acoperit natural contra riscului valutar.

2. Pentru eliminarea unor posibile inechități și discriminări între consumatori, în funcție de momentul încheierii sau perfectării actului juridic creator al datoriei, *legea urmează a se aplica și contractelor aflate în curs de derulare* la data intrării sale în vigoare.

Prin Decizia nr.701/2017, Curtea Constituțională a României (CCR) a constatat că:

“52. [...] niciun text constituțional nu împiedică legiuitorul să intervină în executarea acestor contracte în vederea reechilibrării lor, cu respectarea condițiilor [...] referitoare la buna-credință și echitatea ce trebuie să guverneze această materie;

53. [...] măsura [...] este adecvată, necesară și [...] respectă un just raport de proporționalitate între interesele generale și cele individuale; [...] această orientare legislativă a ținut seama de realitățile socioeconomice existente, aspect cu privire la care legiuitorul are o largă marjă de apreciere, precum și de particularitățile și specificul circumstanțelor referitoare la iminența începerii sau continuării procedurii de executare silită cu efecte iremediabile asupra consumatorului, respectiv la relația profesionist-consumator în care acesta din urmă se află într-o situație de inferioritate economică. [...]

54. [...] măsura [...] configurează un just raport de proporționalitate între interesele generale și cele particulare, în sensul că pune în balanță, pe de o parte, protecția imediată și nemijlocită a consumatorilor, așadar, a unui largi sferă de persoane care,

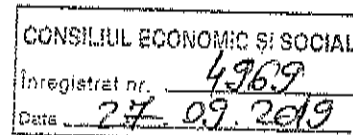
deși situate într-un raport de egalitate juridică, formală cu profesioniștii, totuși, sub aspectul puterii lor economice, apreciate în mod individual, se află într-o evidentă relație de inferioritate, și, pe de altă parte, interesul profesioniștilor de a-și vedea executate sumele de bani rezultate din contractele de credit. [...] nu este de admis ca o realitate juridică, formală, rezultată din contractul de credit să prevaleze asupra regulilor de echitate și bună-credință care guvernează materia contractelor civile”.

3. O economie de piață și o societate ghidată de valori supreme, cum sunt dreptatea, egalitatea de șanse și libertatea individuală, nu pot prolifera și nu se pot consolida în lipsa unui necesar echilibru al raporturilor juridice dintre creditori și consumatori

Inițiator

Senator Daniel Cătălin ZAMFIR

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

privind protecția consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

Art. 1. Prezenta lege se aplică raporturilor juridice dintre consumatori și creditorii financiari, stabilind regulile de protecție a consumatorilor contra riscului valutar în contractele de credit, în scopul prezervării echilibrului contractual și al asigurării integrității pieței financiar-bancare interne.

Art. 2. În sensul prezentei legi, prin noțiunile și sintagmele de mai jos se înțelege:

(a) *consumator*: o persoană fizică sau un grup de persoane fizice care, în temeiul unui contract care intră sub incidența prezentei legi, acționează în scopuri în afara activității sale comerciale; calitatea de consumator care acționează în scopuri personale sau familiale se prezumă și se analizează în raport de contractul care intră sub incidența prezentei legi, și nu de întreaga activitate a debitorului;

(b) *creditor financiar*: o instituție de credit, o instituție financiară ne-bancară autorizată de BNR sau un colector de creanțe autorizat conform legii;

(c) *credit în valută*: un contract de credit sau un împrumut exprimat în altă monedă decât moneda națională în care consumatorul își încasează principalele venituri;

(c) *șocul valutar*: orice variație a cursului de schimb al monedei de plată sau de indexare a contractului față de moneda națională, variație care atinge sau care depășește plafonul maxim stabilit de BNR prin regulamente sau norme.

Art. 3. În cazul imposibilității consumatorilor de a suporta volumul de plăți aferent creditului în valută, din cauza onerozității excesive a clauzelor care trec riscul valutar, expres sau implicit, asupra consumatorului, denunțarea unilaterală a contractului de către creditorul financiar este interzisă înainte de trecerea unei perioade de 90 de zile libere de la constatarea acestei imposibilități și dacă nu a fost precedată de o procedură de revizuire convențională sau, după caz, judiciară a contractului, în condițiile art. 5 din prezenta lege.

(2) La cererea debitorului sau din proprie inițiativă, creditorul financiar va face o propunere, în scris, de ușurare a poverii, de reeșalonare sau de refinanțare a creditului, în raport cu veniturile actuale ale consumatorului și cu gradul său maxim de îndatorare.

(3) Dispozițiile alin. (1) – (2) se aplică și în cazul în care contractele de credit în valută au fost externalizate de către instituția de credit sau de către instituția financiară ne-bancară către un terț.

Art. 4. (1) În vederea echilibrării și a menținerii utilității sociale a contractului, creditorii financiari sunt obligați să efectueze, la cererea consumatorilor, conversia monedei de plată a contractului în lei sau în altă monedă în care consumatorii își obțin majoritatea veniturilor, precum și eventuale alte modificări ale contractului necesare salvagărdării acestuia și sustenabilității sale pe termen mediu sau lung.

(2) Conversia poartă asupra monedei de plată sau de indexare a contractului și se realizează prin act adițional la contractul de credit sau, în lipsă, prin hotărâre judecătorească, la cererea consumatorului. În cazul în care inițiativa conversiei aparține consumatorului, actul adițional se va perfecta în maxim 90 de zile. În lipsa unui act adițional la contract, conversia se va putea dispune de instanța de judecată, la cererea consumatorului.

(3) De la data cererii de conversie, până la data actului adițional sau a hotărârii judecătorești, efectele contractului se suspendă.

(4) Asupra cererii de suspendare a efectelor contractului se pronunță instanța sesizată cu cererea de revizuire judiciară a contractului, prin procedura ordonanței președințiale. Cererea de suspendare a efectelor contractului se judecă de urgență și

cu precădere, în termen de maxim 3 zile libere de la sesizare, cu citarea părților. Prevederile art. 200 din Codul de procedură civilă nu sunt aplicabile.

(5) Conversia se face la cursul de schimb din data încheierii sau a perfectării contractului, plus o variație maximă de 20% față de acest curs.

(6) Clauzele relative la costul total al creditului sunt fixate, la cererea consumatorului, prin raportare la data încheierii sau a perfectării contractului ori, după caz, prin raportare la costurile creditului aplicate de instituția de credit la data efectuării conversiei. În caz de dubiu în privința nivelului acestor costuri, se aplică soluția cea mai favorabilă consumatorului.

(7) Pentru eventuale pretenții ale consumatorilor constând în plăți nedatorate generate de clauzele contractuale care trec riscul valutar asupra consumatorului se pot formula cereri de restituire sau, după caz, cereri de despăgubiri, cu condiția ca acele clauze să fie calificate abuzive, în condițiile Legii nr.193/2000 privind clauzele abuzive în contractele consumatorilor cu profesioniștii, să fie confirmate ca expresii contractuale ale unor practici incorecte ale creditorilor financiari, așa cum sunt acestea definite de Legea nr.363/2007 privind practicile comerciale incorecte, să fie confirmate ca produse defectuoase, așa cum acestea sunt definite de Legea nr.240/2004 privind răspunderea comercianților pentru produsele cu defecte și de Codul consumului sau, după caz, să fie declarate nule, în condițiile dreptului comun.

(8) Dispozițiile alin. (1) – (7) se aplică și în cazul în care creditul în valută a fost externalizat de către instituția de credit sau de către instituția financiară non-bancară.

(9) Dispozițiile alin. (1) – (7) nu împiedică aplicarea dispozițiilor Legii nr.193/2000 privind clauzele abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatorii și nici aplicarea Legii nr.3263/2007 privind practicile comerciale incorecte, ori a Legii nr.240/2004 privind răspunderea comercianților pentru produsele cu defecte.

(10) Dispozițiile din dreptul comun referitoare la nulitate sau la alte cauze de înlăturare, totală sau parțială, a efectelor contractului, se aplică numai dacă sunt mai favorabile consumatorilor.

Art. 5. În condițiile Legii nr.193/2000 privind clauzele abuzive în contractele comercianților cu consumatorii, clauzele contractuale care trec riscul valutar, expres sau implicit, asupra consumatorului, și care au caracter abuziv sunt lipsite de efect în ce-i privește pe consumatori.

Art. 6. (1) Camuflarea trecerii riscului valutar asupra consumatorului, prin clauze contractuale ambigui, opace sau insidioase ori prin utilizarea de reclame mincinoase, constituie practici incorecte ale creditorilor financiari și se sancționează conform Legii nr.363/2007 privind practicile incorecte ale comercianților.

(2) Constituie contravenție și se sancționează conform Legii nr.12/1990 privind protejarea populației împotriva unor activități comerciale ilicite fapta creditorului financiar de a insera în contracte și de a utiliza clauze care trec integral riscul valutar, expres sau implicit, asupra consumatorului.

(3) Constatarea și sancționarea contravenției de la alin. (2) sunt în competența Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor (ANPC).

(4) În funcție de gravitatea faptei și de numărul mare de consumatori afectați, alături de sancțiunea contravențională cu amenda maximală, ANPC poate aplica creditorului financiar și sancțiunea complementară a suspendării activității pe o perioadă maximă de 6 luni, sancțiunea complementară a închiderii unității sau sancțiunea complementară a dizolvării.

Art. 7. În caz de nulitate totală a contractului, repunerea în situația anterioară privește doar capitalul, dar nu și dobânzile și celelalte costuri.

Art. 8. (1) Prezenta lege este aplicabilă și contractelor în derulare, în scopul echilibrării prestațiilor și al reducerii riscurilor generate de astfel de contracte, dacă sunt îndeplinite condițiile impreviziunii.

(2) Se prezumă că există impreviziune în cazul în care sunt întrunite condițiile șocului valutar.

(3) Se prezumă, de asemenea, că există impreviziune dacă gradul de îndatorare a consumatorului a depășit cu cel puțin 20% gradul maxim de îndatorare stabilit de BNR, la data la care se solicită aplicarea dispozițiilor prezentei legi.

Art. 9. Dispozițiile art. 21 din Legea privind protecția consumatorilor contra dobânzilor excesive se aplică în mod corespunzător și în cazul creditelor în valută.

Art. 10. Prezenta lege intră în vigoare în termen de 3 zile de la publicarea sa în Monitorul Oficial.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României cu respectarea prevederilor art.75 și art.76 din Constituția României, republicată.

**PREȘEDINTELE
CAMEREI DEPUTAȚILOR**

Ion-Marcel CIOLACU

**PREȘEDINTELE
SENATULUI**

Teodor MELEȘCANU